

OKOLJSKO TRAJNOSTNO GOSPODARSTVO

Poenoteni EU cilji in pravila ravnanja z embalažo in odpadno embalažo

Evropska uredba nadomešča direktive za ureditev področja embalaže in odpadne embalaže v EU. Države članice morajo količine odpadne embalaže na prebivalca v primerjavi z letom 2018 do leta 2040 znižati za 15 %. To naj bi dosegle predvsem s ponovno uporabo in reciklažo.

Antonija Božič Cerar, GZS

Povprečen Evropejec ustvari letno skoraj 180 kg odpadne embalaže, za proizvodnjo embalaže pa se uporabi kar 40 % plastike in 50 % papirja iz primarnih deviških virov. Odpadna embalaža predstavlja več kot tretjino nastalih trdnih komunalnih odpadkov v EU. Brez ustreznih ukrepov je že napovedan nadaljnji 19 % porast količine odpadne embalaže do 2030 in 46 % povečanje skupnih količin odpadne plastične embalaže. Ti trendi ob stalnem upadanju deleža ponovne uporabe in kroženja embalaže ter nezadovoljivem recikliranju, predvsem plastične odpadne embalaže, nazorno kažejo, da ne naslavljamo družbenih izzivov na tem področju. Evropska komisija je zato konec novembra namesto direktive, napovedane v prvi polovici leta 2022, to problematiko naslovlila s predlogom evropske uredbe, ki bo vpeljala enotna pravila in bo neposredno veljavna v vseh državah članicah.

Vse večje število držav članic v želji za reševanje nastalih problemov v zadnjih letih uvaja lastna pravila označevanja embalažnih materialov in modulacijo stroškov embalažnine za ravnanje z odpadno embalažo v skladu z možnostmi njene dejanske reciklaže. To ustvarja zmedo pri potrošnikih, saj težko sledijo vsem označbam na embalaži in njihovem

dejanskemu pomenu. Zmeda je tudi pri proizvajalcih, ki se sprašujejo, kako naj embalažne materiale pravilno označujejo; še posebej, če dajejo embalirano blago na trg v različnih državah članicah in ima vsaka svoja pravila.

Odpadna embalaža predstavlja več kot tretjino nastalih trdnih komunalnih odpadkov v EU.

EU z uredbo ureja področje

Evropska komisija je namesto junija napovedane direktive, 30. novembra letos objavila predlog skupne EU uredbe, ki bo 20. dan po njeni objavi v Uradnem listu EU neposredno veljavna v vseh državah članicah. Cilji uredbe so:

1. Preprečevanje nastajanja odpadne embalaže po količini, z omejevanjem uporabe nepotrebne dodatne embalaže; promocija embalaže, ki jo je možno večkrat uporabiti in ponovno napolniti.
2. Izboljšanje kakovosti recikliranja z uveljavitvijo zaprtih materialnih tokov, tako da bo možno vso embalažo na trgu EU reciklirati gospodarno do 2030.
3. Zmanjšanje porabe primarnih, naravnih virov in ustvarjanje tržnega povpraševanja po sekundarnih

recikliranih materialih. Tu so posebej pomembni cilji na področju plastike z uvajanjem obveznih deležev reciklirane plastike v proizvodnji nove embalaže.

Uredba se nanaša na vso nastalo embalažo, ne glede na vrsto uporabljenega embalažnega materiala ali vira nastanka odpadne embalaže – od industrije, proizvodnje, trgovine, distribucije, storitev in gospodinjstev. Hkrati določa zahteve za embalažo skozi njen celotni življenjski krog z vidika okoljske trajnosti in označevanja ob lansiranju na trg. Za bolj kakovostno zbiranje in predelavo odpadne embalaže uvaja poenoteno označevanje na vseh trgih držav članic. Izvajalci zbiranja odpadne embalaže bodo morali svoje zbiralnike odpadkov uskladiti s temi označbami.

Leto 2030 prinaša spremembe

Posebno poglavje v predlogu je namenjeno t. i. okoljsko trajnostnim zahtevam za embalažo. Te po sedanjí ureditvi poznamo kot bistvene zahteve za embalažo. Zahteve ohranjajo omejitve glede vsebnosti svinca, kadmija, živega srebra in šestvalentnega kroma v embalažnih materialih in znižujejo njihove mejne vrednosti. V primerjavi z obstoječo ureditvijo uredba posveča pozornost prisotnosti skrb zbujačih snovi, kot so določene z evropsko

kemijsko zakonodajo. Predlog določa minimalne izhodiščne pogoje recikliranja odpadne embalaže, tako z vidika njene zasnove, v skladu s katero mora biti možno vso embalažo, dano na trg, reciklirati od 1. januarja 2030 naprej. Z letom 2035 pa bo potrebno dokazovati dejanski delež reciklaže materialov, ki morajo presegati 70 %. Embalaža z nižjim odstotkom recikliranja bo označena kot nereciklabilna.

Uredba določa mejne, kritične točke za minimizacijo količine uporabljenih embalaže.

Od 1. januarja 2030 bo določena minimalna vsebnost reciklirane plastike v enoti nove embalaže. Od takrat dalje bo prispevek za financiranje proizvajalčeve razširjene odgovornosti odvisen tudi od deleža vsebnosti reciklirane plastike v embalaži, dani na trg. Komisija bo z izvedbenimi akti določala metodologijo vrednotenja deležev reciklirane po-potrošniške odpadne plastike.

Čajne vrečke, kapsule s kavo za avtomate, nalepke, ki se uporabljajo pri sadju in zelenjavi, ter zelo lahke plastične nosilne vrečke naj bi bile primerne za kompostiranje pod industrijskimi pogoji v napravah za obdelavo bioloških odpadkov, skupaj z ostanki čaja, kave ali hrane, ki jih ta embalaža lahko vsebuje.

Uredba določa mejne točke za minimizacijo količine uporabljenih embalaže.

Proizvajalci bodo morali določiti kritične točke proizvodnje ter oblikovanja embalaže, pakiranja in distribucije proizvodov, jih preverjati, dokumentirati in se do njih opredeliti. Dokumentacija z dokazili bo morala biti na voljo inšpektorjem na njihovo zahtevo kot tudi nadaljnjim distributerjem v prodajni verigi. Če distributerji prepakirajo blago, imajo tudi oni obveznost preverjanja skladnosti. Na podlagi dokumentacije bodo proizvajalci dolžni izdelati tudi izjavo o skladnosti, ki bo lahko samostojen dokument ali pa sestavni del izjave o skladnosti za proizvode, pri katerih EU zakonodaja to že zahteva. Izjava o skladnosti za embalažo bo lahko sestavni del potnega lista proizvoda.

Preverjanje lastnosti se začne že pri proizvajalcih in uvoznikih embalažnih materialov. Ti morajo proizvajalcem, ki so dolžni pripraviti dokumentacijo, zagotoviti vse potrebne podatke o materialih, ki jih proizvajajo.

Uvozniki embaliranega blaga si morajo zagotoviti dostop do vse te dokumentacije in poskrbeti tudi za ustrezno označevanje embalaže preden prvič posredujejo embalirano blago na trg EU, v posamezni državi članici.

Veliko novost predstavljajo izhodišča in zahteve za kroženje in ponovno uporabo embalaže.

Do 1. januarja 2029 morajo biti vzpostavljeni kavcijski sistemi za plastenke in pločevinke z volumnom do treh litrov.

Evropska skupnost že od leta 1985, ko je bila sprejeta prva direktiva za vsebnike za pijače, oblikuje in nadgrajuje zakonodajo, ki bi učinkovito naslovila problematiko embalaže in odpadne embalaže. Med novjšimi ukrepi, predvsem na področju odpadne plastične embalaže, sta v letu 2019 sprejeta direktiva o zmanjšanju vpliva nekaterih plastičnih proizvodov za enkratno uporabo na okolje in obveza, da morajo od 2021 države članice za financiranje proračuna Unije letno vplačevati 0,80 EUR na kilogram nereciklirane odpadne plastične embalaže, nastale na njenem ozemlju. Za zdaj države članice praviloma tega stroška še niso prenesle na proizvajalce, ki na njihov trg dajejo plastično embalažo brez možnosti reciklaže.

Izjeme veljajo pri tistih državah, ki do takrat že zagotavljajo 90 % ločeno zbiranje.

Predlog uredbe poleg pričakovanih zahtev za večkratno uporabo in ponovno polnjenje pri napitkih in pijačah, od 1. januarja 2030 predvideva, da morajo proizvajalci nekaterih gospodinjskih aparatov ob njihovem lansiranju na trg zagotoviti, da je 90 % teh proizvodov dostopnih v transportni embalaži, ki kroži v sistemu večkratne uporabe. Tudi sicer predlog predvideva izboljšano kroženje in večkratno uporabo transportne embalaže med lokacijami istega podjetja kot tudi v transportu med podjetji na območju iste države.

Predlog uredbe bosta obravnavala Evropski parlament in Svet v rednem zakonodajnem postopku. Na predlog uredbe lahko do 29. januarja 2023 podajate pripombe na spletnem naslovu: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12263-Reducing-packaging-waste-review-of-rules_en. ■

Foto: aktiv GZS

Strateško razvojno inovacijsko partnerstvo
TOVARNE PRIHODNOSTI